

CYNGOR SIR YNYS MON	
Pwyllgor:	Pwyllgor Safonau
Dyddiad:	13 Rhagfyr 2023
Teitl yr adroddiad:	Diweddariad Gwasanaethau Democrataidd
Pwrpas yr adroddiad:	Diweddaru'r Pwyllgor ar waith y gwasanaeth yn dilyn cyfarfod y Pwyllgor ym mis Mehefin a thrafodaethau dros yr haf.
Awdur:	Dyfan Sion, Pennaeth Gwasanaethau Democrataidd

Cefndir

1. Cyflwynwyd adroddiad i'r Pwyllgor ym mis Mehefin ar drefniadau adroddiadau blynyddol aelodau ac ymgynghorwyd gyda'r Pwyllgor dros yr haf ar ddiwygio Protocol Cyfarfodydd Hybrid y Cyngor a threfniadau llesiant aelodau.
2. Mae'r adroddiad hwn yn cynnig diweddariad ar y materion canlynol:
 - a. Protocol ar gyfer Cynnal Cyfarfodydd Cyngor / Pwyllgor Hybrid
 - b. Llesiant aelodau – hyfforddiant a chymorth
 - c. Adroddiadau blynyddol aelodau etholedig
 - d. Swydd ddisgrifiadau aelodau ac arweinyddion grŵp
 - e. Cofrestrau diddordeb aelodau

Protocol Cyfarfodydd Hybrid

3. Diwygiwyd y Protocol dros yr haf er mwyn cyfuno dwy ddogfen a rhoi canllawiau clir a chyfredol i aelodau pwyllgorau'r Cyngor. Yn ystod y broses o baratoi'r protocol newydd ymgynghorwyd gyda'r Pwyllgor Democrataidd; Arweinyddion Grŵp a'r Pwyllgor Safonau.
4. Bwriad y Protocol yw cefnogi ac ategu yr arweiniad a'r rheolau sydd yng Nghyfansoddiad y Cyngor drwy roi mwy o wybodaeth am drefniadau cyfarfodydd hybrid. Bwriedir iddo hefyd gefnogi'r Cod Ymddygiad i Aelodau drwy egluro y disgwyliadau ar aelodau wrth iddynt ymuno mewn cyfarfodydd o bell.

5. Rhannwyd y Protocol newydd gyda aelodau ym mis Hydref a'i gyhoeddi ar fewnwyd y Cyngor. Yn dilyn hynny, diwygiwyd y datganiad cychwynnol ar ddechrau pob cyfarfod Pwyllgor sy'n cael ei ddarllen gan Gadeirydd pwyllgor, er mwyn adlewyrchu'r prif newidiadau / negeseuon yn y Protocol. Er enghraifft, mae'n tynnu sylw at yr angen i aelodau sy'n ymuno o bell gadw eu camerâu ymlaen yn ystod cyfarfodydd ac i roi gwybod i'r Cadeirydd os ydynt angen gadael am ba bynnag reswm.
6. Bwriedir adolygu'r Protocol ar ôl chwe mis er mwyn ystyried a oes angen ei ddiwygio ymhellach neu codi ymwybyddiaeth ymysg aelodau.

Llesiant aelodau

7. Gyda phryderon cynyddol am sylwadau sarhaus ac ymddygiad bygythiol tuag at gwleidyddol a chynrychiolwyr ar bob lefel, mae'n bwysig bod cynghorwyr sir yn derbyn hyfforddiant a chefnogaeth addas i warchod eu lles.
8. Rhannwyd negeseuon gyda'r aelodau yn arwain i fyny at yr wythnos ymwybyddiaeth iechyd meddwl ym mis Mai yn egluro'r
9. cymorth sydd ar gael, e.e. hyfforddiant penodol i aelodau; modiwlau e-ddysgu corfforaethol; a gwasanaeth cwnsela cyfrinachol.
10. Mae'r gwasanaeth democrataidd yn cydweithio'n agos gyda'r Tim Hyfforddiant ar y cynllun datblygu aelodau blynyddol. Mae'r cynllun am 23/24 yn cynnwys hyfforddiant mandadol ar lechyd a Diogelwch, gyda diogelwch personol yn rhan o hynny. Gall aelodau etholedig hefyd fanteisio ar y modiwlau llesiant sydd ar gael i staff yn gyffredinol.
11. Mae bwriad datblygu'r elfen llesiant aelodau ymhellach yn ystod 2024 a byddwn yn parhau i gydweithio gyda WLGA ar hynny. Rydym yn disgwyl derbyn Fframwaith Hunan-asesu Datblygu Aelodau newydd gan y Gymdeithas yn y flwyddyn newydd a bydd hynny'n sail i drafodaethau newydd ar flaenoriaethau hyfforddiant.

Adroddiadau Blynyddol Aelodau Etholedig

12. Cyflwynwyd adroddiad i'r Pwyllgor Safonau ym Mehefin yn rhoi diweddariad o'r sefyllfa ac yn egluro'r ymdrech oedd wedi bod i geisio cynyddu'r nifer o adroddiadau a gyflwynwyd.

13. Eglurwyd ar y pryd bod 19 adroddiad allan o 35 wedi eu derbyn gan aelodau. Derbyniwyd 26 adroddiad yn y diwedd am y cyfnod 22/23. Mae hynny'n gynydd sylweddol ar y flwyddyn 21/22.
14. Mae'r holl adroddiadau wedi eu cyhoeddi ar wefan y Cyngor ac rydym yn nodi os nad yw aelod wedi cyflwyno adroddiad. Mae'n rhaid pwysleisio hefyd wrth gwrs nad oes rheidrwydd statudol ar aelod i gyflwyno adroddiad.
15. Dros yr wythnosau diwethaf rydym wedi cynnal trafodaethau gyda rhai awdurdodau eraill i ddeall eu profiadau nhw ac wedi dechrau addasu'r templed adroddiad ar gyfer 23/24 er mwyn ei wneud mor hwylus a phosibl i'w gwblhau.

Swydd ddisgrifiadau aelodau ac arweinyddion grŵp

16. Yn dilyn trafodaethau'r Pwyllgor Safonau gyda arweinyddion grŵp dros yr haf, gofynnwyd i ni ymchwilio mewn i'r angen i ddiffinio rôl arweinydd grŵp yn well.
17. Mae swydd ddisgrifiadau a manyleb person wedi eu cyhoeddi ar wefan y Cyngor ar gyfer nifer o rolau aelodau etholedig, gan gynnwys:
 - a. Aelod etholedig
 - b. Aelod o bwyllgor penodol
 - c. Cadeirydd pwyllgor
 - d. Aelod o'r Pwyllgor Gwaith
 - e. Arweinydd a Dirprwy
 - f. Arweinydd Grŵp Gwleidyddol
18. Felly mae gwybodaeth am rôl a dyletswyddau arweinydd grŵp yn bodoli eisoes ac rydym wedi mynd ati i gymharu'r wybodaeth gyda argymhellion WLGA ar gyfer rôl o'r fath. Maent yn cyd-fynd yn agos.
19. Rydym yn bwriadu ymgynghori gyda'r arweinyddion grŵp dros yr wythnosau nesaf er mwyn sicrhau eu bod yn fodlon bod y swydd ddisgrifiad a'r manyleb person yn addas.

Cofrestr diddordeb aelodau

20. Mae cofrestr diddordebau pob aelod etholedig wedi eu cyhoeddi ar wefan y Cyngor.
21. Anfonwyd neges gan gwasanaethau democrataidd at pob aelod ym mis Medi yn eu hatgoffa i wirio'r wybodaeth a'i adolygu'n rheolaidd i sicrhau ei fod yn gyfredol. Atgoffwyd aelodau hefyd i gofrestru unrhyw newidiadau mewn amgylchiadau o fewn 28 diwrnod gwaith.

22. Bwriadwn anfon neges atgoffa arall yn y flwyddyn newydd.

Argymhelliad

23. I'r Pwyllgor nodi cynnwys yr adroddiad.